

kapitlet och kyrkoherden åberopade omständighet icke hafva utgjort hinder för anteckning i kyrkoboken om klagandens utträde ur svenska kyrkan; i följd hvaraf ärendet visas åter till pastorsembetet i Tuna församling att, på anmälan af klaganden, dermed lagligen förfara. Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

OSCAR.

(L. S.)

C. J. HAMMARSKJÖLD.

Utslag på besvär angående rätt för Ulrika Charlotta Blomberg att utträda ur svenska kyrkan.

Vidimeras
ex officio
J. Schröderheim.

N:o 42.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 April 1885, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af § 15 i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

Uti en inom Andra Kammaren afgifven samt till handläggning af Lag-Utskottet öfverlemnad motion, N:o 116, andrager Herr *K. P. Arnoldson* hufvudsakligen följande.

»Kongl. förordningen den 23 Oktober 1860 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, § 15, mom. 2, stadgar:

»Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst; varde han derifrån skild, der ej tjensten är af beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas samt konungen eller den myndighet, som eger att tjensten tillsätta, finner skäligt att honom dervid bibehålla.»

»Lag-Utskottet vid 1869 års riksdag föreslog, att detta stadgande skulle i den tillämnade nya dissenterlagen erhålla följande lydelse:

»Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst, varde derifrån skild, så framt hans trosbekännelse skulle utgjort hinder för utnämning till tjensten.»

»Båda Kamrarne antogo enhälligt denna förändring. Men i en Kongl. proposition till 1873 års Riksdag föreslogs bibehållandet i den nya dissenterlagen af den förra lydelsen, och samma års Riksdag antog henne, till följd hvaraf hon är vorden lagfäst i 15 § af nu gällande Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning.

»Paragrafens slutord — »samt konungen eller den myndighet, som eger att tjensten tillsätta, finner skäligt att honom dervid bibehålla» — stå i rak strid med närmast föregående § i samma förordning. Det heter nemligen i 14 §: »Med de undantag och inskränkningar, som af grundlagen eller eljest gällande författning föranledas, skall skiljaktighet i kristen trosbekännelse icke medföra någon olikhet i svenska medborgares rättigheter och skyldigheter.» De tyckas ock sakna hållbart stöd i Regeringsformens 28 §, 1 mom., som med afseende på föreliggande fråga stadgar: »Till presterligt embete eller till annan tjenst, hvarmed är förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnämnas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga embeten eller tjänster, med det undantag i afseende å Statsrådets medlemmar, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjenst deltaga i handläggning eller afgörande af frågor, som angå religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan.»

»Dessa stadganden gifva ju ingen synbar anledning till att öfverlemna åt »konungen eller den myndighet, som eger att tjensten tillsätta», makten att kunna, när helst vederbörande finna det »skäligt», afskeda en tjensteman, som af samvetsskäl önskar utträda ur svenska kyrkan, äfven då hans tjenst »är af den beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas.»

»En sådan undantagsmakt öfver vissa medborgare tyckes mig icke hafva något förnuftigt ändamål. Det berättigade i svenska medborgares likställighet i afseende på tillträde till statens tjänster, oberoende af trosbekännelsen, har småningom vunnit allt större erkännande. Ett

steg till denna likställighet är taget i den 1870 gjorda förändringen af Regeringsformens 28 §. Men är det icke nog med att den häri medgifna möjligheten för icke-lutheraner att få efter anlag och förmåga tjena sitt fosterland är inskränkt till vissa befattningar? Skall denna möjlighet dessutom inskränkas till tjenstens tillsättning; skall den pligt-trogne tjenstemannen, som af samvetsuskäl vill utträda ur statskyrkan, af denna orsak icke ega rätt att *behålla* samma tjenst, till hvilken han, enligt nämnda grundlagsförändring, kunde nämnas — då vore detta framsteg mera sken än verklighet. En dylik uppfattning af förändringens betydelse kan skäligen icke vara riktig och öfverensstämmer väl ej heller med Regeringsformens 36 §, enligt hvilken inga embets- och tjenstemän, utom de som hafva förtroendesysslor, kunna, utan medelst ransakning och dom, ifrån sina innehafvande sysslor afsättas — så vida icke detta stadgande skall bortförklaras med sofismer.»

»Då — — personer, som öppet vidkännas en från statskyrkans lära afvikande religiös upfattning, men som ej utträdt ur statskyrkan, kunna utan någon olägenhet innehafva embete i staten, kan jag ej inse, hvarför de icke äfven skola kunna det, om de utträdt ur densamma. Då härtill kommer, att ifrågavarande undantagsmakt, enligt min mening, strider så väl mot berörda grundlagsbud som mot dissenterlagens 14 §, och hon svårligen kan utan godtycklighet tillämpas, vågar jag föreslå, att 15 § i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning måtte erhålla denna förkortade lydelse:

Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst; varder han derifrån skild, der ej tjensten är af beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas.»

När Utskottet vid 1882 års riksdag (i Utlåtande N:o 11, punkten 2:o) yttrade sig öfver samme motionärs då afgifna, med det nu föreliggande lika lydande förslag, anförde Utskottet:

»På sätt motionären ock uti motionen riktigt anför, är lydelsen af det uti förevarande hänseende nu gällande stadgande lika med lyd-

sen af motsvarande bestämmelse uti förordningen den 23 Oktober 1860. I Riksdagens underdåniga skrifvelse den 13 Maj 1869, om förändrade stadganden angående främmande kristna trosbekännare och deras religionsöfning, ifrågasattes deremot uti ämnet en bestämmelse af hufvudsakligen samma innehåll som den nu föreslagna. I Kongl. Maj:ts proposition i frågan till 1873 års Riksdag var emellertid den förra lydelsen bibehållen och öfvergick, af Riksdagen antagen, uti 1873 års förordning.

»Redan denna omständighet, att Kongl. Maj:t jemförelsevis så nyligen icke funnit skäl att göra den ändring, som nu åter äskas, finner Utskottet, i ett ämne af den beskaffenhet som förevarande, göra det mindre lämpligt att å nyo ifrågasätta sådan ändring, helst enligt Utskottets tanke nuvarande stadgande icke utan skäl tillkommit.

»De tvenne bestämmelserna, att en person af främmande trosbekännelse *kan* nämnas till innehafvare af offentlig tjenst, och att en innehafvare af sådan tjenst, hvilken vid tiden för utnämningen tillhörde statskyrkan, icke, derest han sedermera öfvergår till annan trosbekännelse, har ovilkorlig rätt att varda vid tjensten bibehållen, synas icke Utskottet vara mot hvarandra stridande. Vid tillsättningen af tjensten har nemligen den utnämmande myndigheten tillfälle att, i den mån sådant är förenligt med grundlag och annan gällande lag, pröfva personens lämplighet för just ifrågavarande tjenst äfven ur synpunkten deraf, att han är af främmande trosbekännelse, under det att, derest den senare bestämmelsen ändrades enligt motionärens förslag, all sådan pröfningsrätt skulle, om tjensteinnehafvaren öfverginge till främmande trosamfund, vara nämnda myndighet afskuren.»

På grund af denna motivering hemställde Utskottet, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall. Denna hemställan bifölls af Första Kammaren utan öfverläggning eller omröstning. När till behandling i Andra Kammaren förekom ofvan omförmälda utlåtande N:o 11, i hvars 1:sta punkt Utskottet afstyrkt bifall till ändringar i 1873 års förordning, liknande dem, hvilka samme motionär äfven vid innevarande Riksdag afgifvit, enligt hvad Utskottets utlåtande N:o 41 utvisar, rörde sig öfverläggningen på en gång kring båda punkterna; hvarefter Utskottets hemställan under första punkten godkändes med 130 röster mot 61, hvilka afgåfvos för motionen, samt andra punkten äfvenledes gillades utan särskild öfverläggning eller omröstning.

Utskottet, som vidblifver sitt förut i frågan afgifna ofvan anförda uttalande och härför hemtar särskildt stöd af den omständighet, att Riksdagens båda Kamrar bifallit Utskottets på grund deraf gjorda hem-

ställan om afslag å motionärens förra liknande förslag i ämnet, hemställer äfven nu,

att motionen icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 10 April 1885.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation:

af Herr *Smedberg*, som ansett, att Utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.